

Jak se připravit na přírodní katastrofy, které nás čekají? Poslechněte si 1. díl našeho podcastu Hlasy proměny 2.

3.1.2025 - | Člověk v tísní

„Nesnažíme se odhadnout jednu přesnou budoucnost, ale zamýšlíme nad všemi možnými způsoby, jak by se budoucnost mohla odehrát,“ říká Zuzana Harmáčková, odbornice na scénáře budoucího vývoje z Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd ČR. Doplnuje, že historie scénářového uvažování má své kořeny ve vojenství. Ve dvacátém století tento přístup rozvíjeli např. producenti fosilních paliv. Dnes s ním pracují nejrozličnější vědecké týmy a jeho výstupy používají vlády jako podklady pro modelování řady politik a opatření.

„Na úrovni Evropské unie se scénářové uvažování využívá, pokud jsou nějaké slabé signály budoucího vývoje, které by nám mohly naznačit, co nás v budoucnosti může čekat. Před mnoha lety mohl být takovým signálem například zrod umělé inteligence,“ dodává expertka.

Návod, jak se dívat na katastrofy, zejména na extrémní projevy počasí, ale i na jiné šokové změny, poskytují sociálně ekologická resilience spolu s teorií resilienčního myšlení. Jejich přednosti vyzdvihuje Anna Bromová:

„Ukazují, jak se na danou situaci dívat z různých úhlů pohledu a nezaměřovat se třeba jenom na to, co dělat ve chvíli, kdy nějaká katastrofa nastane, ale také jak se na ni připravovat a jak posilovat odolnost různých struktur, ať už je to třeba společnost nebo životní prostředí, tak aby nedošlo k velkým škodám, aby systém byl schopný dál fungovat.“

Anna Bromová vyjmenovává sedm principů resilienčního myšlení: *„Jedním z nich je udržování rozmanitosti a zastupitelnosti. Tam dává smysl se ptát třeba na to, jaké jiné znalosti a životní zkušenosti nás mohou inspirovat, nebo kdo jsou nějaké zranitelné skupiny a jak je můžeme zahrnout do našich úvah, což nám právě pomůže udržovat rozmanitost systému. Nebo jak posilovat vzájemnou zastupitelnost lidí.“*

Další principy resilienčního myšlení jsou péče o propojenost jednotlivých systémových částí, monitorování nenápadných trendů, práce se systémovým myšlením a nepředvídatelností, podpora učení, prohlubování participace a rozvoj polycentrické správy.

Příprava na náhlé katastrofy i dlouhé vlny veder

„S prohlubováním dopadů klimatických změn se budeme potýkat s častějšími a možná vážnějšími katastrofami,“ vysvětluje environmentalistka Anna Bromová důvody, proč by snižování rizik katastrof mělo být prioritou.

„Výjimečné stavy spojené například s povodněmi budou častější. Čekají nás ale i povodně náhlého charakteru, spojené se sesuvy půdy, zároveň také častější a závažnější pomalé, táhlé katastrofy, jako jsou sucha nebo vlny veder. To není sice na první pohled vidět, ale má to obrovský vliv na fungování společnosti, zdraví lidí, životní komfort. Také na ekonomické dopady na úrodu nebo i úmrtnost,“ dodává expertka z Institutu SYRI.

„Pokud jsme v oblasti, která prošla přírodní katastrofou, nejprve se jedná o fázi humanitární pomoci, případně psychosociální pomoci,“ přibližuje proces práce po katastrofách v Člověku v tísní vedoucí

klimatických programů, Magdalena Davis. *„Až poté nastupuje rozvojová fáze. Tým odbornic a odborníků na klimatická témata pracuje v daném místě dlouhodobě.“*

Přijmout nejistotu a provádět participativní řešení

„Když například v rámci podpory obcím projednáváme přírodě blízká opatření, je důležité vytvořit k dané situaci podklad, ke kterému je svolaná veřejná debata,“ zmiňuje Magdalena Davis. *„Různé úhly pohledu nám pomáhají zajistit, aby opatření byla realizovatelná,“* dodává.

„Součástí našeho světa je vysoká míra nejistoty. Kromě scénářů budoucího vývoje je důležité nejistotu přijmout a pracovat s ní. Je důležité naučit se říkat nevím,“ zdůrazňuje Anna Bromová.

Právě s nejistotou pomáhají scénáře budoucího vývoje. Díky nim si totiž zvědomujeme, co se bude dít dál. Zuzana Harmáčková dodává, že díky scénářům můžeme předpovídat, jak by se mohly vyvíjet emise skleníkových plynů a teplota. Zároveň ale také to, jaké způsoby fungování společnosti by k těmto emisím a teplotám vedly.

„Z mého pohledu a z pohledu výzkumu udržitelnosti se jako nejlepší jeví scénář, kdy co největší množství lidí může žít blahobytným způsobem, ve kterém je co nejmenší množství konfliktů a problémů, které způsobují, že se lidem nežije dobře,“ vysvětluje Zuzana scénář udržitelnosti. Dodává také, že scénář předpokládá i to, že se lidé začnou o problematiku víc zajímat a začnou být zodpovědnější. *„Technologie společně se společenskými změnami nám pomohou řešit problémy udržitelnosti,“* dodává na závěr Zuzana Harmáčková z Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd ČR.

Kde náš klimatický podcast najdete

Podcast Hlasy proměny 2: Mění se klima, měníme se i my můžete poslouchat na našem YouTube kanálu a ve všech běžných podcastových aplikacích (Spotify, Apple Podcasts, České podcasty).

Podcast vznikl v organizaci Člověk v tísni. První epizodu podcastu připravila Magdaléna Trusínová. O mix zvuku se postaral Tomáš Tkáč. Hudbu složil Tomáš Pernický, dramaturgii zastala Martina Pouchlá a věcnou správnost garantuje Magdaléna Davis. Autorkou vizuálu je Radka Tomašíková. Druhá série podcastu byla finančně podpořena Evropskou klimatickou nadací.

<https://www.clovekvtisni.cz/jak-se-pripravit-na-prirodni-katastrofy-ktere-nas-cekaji-poslechnete-si-1-dil-naseho-podcastu-hlasy-promeny-2-12192gp>